

Manica:

Božična noč.

Božična noč, čarobna noč
res čudežna je njena moč
ki živi mi spomin budi
na davno preminule dni.

Nad seboj zrem leseni strop
in v kotu tam pastircev trop,
krog jasic — liki zvezdic žar
blesti se lučic kolobar.

Pri meni mamica stoji
lase in čelo boža mi,
objame me tako ljubo
poljublja me tako srčno.

O srečni časi, kje ste, kje ...
Zaman po vas mrje srce.
V spomnih teh božično noč
obhajam često — plakajoč.

Joža Lovrenčič:

Pereči ogenj.

(Dalje.)

Res je bilo, kakor je povedal cerkovnik.

Prvo nedeljo v mesecu je prišel Rožman od večernic in po-tožil, da mu je nekam slabo. Legel je in ni ga več pustilo na noge. Ko pa je župnik omenil zdravnika, je zmajal z glavo in dejal, da zdravnika še ni bilo pod Rožmanovo streho in da bo tudi on opravil brez njega.

Pa so le poklicali zdravnika. Iz Radovljice je prišel stari doktor Jelovšek, katerega sloves je šel po vsej Gorenjski. Godrnjav je bil res, a kaj to, računal pa le ni dosti. In pomagal je, pomagal. Če pa je videl, da ni pomoči, tudi ni skrival; nič več ni prišel, pa naj so ga še tako klicali. Recept jim je pač napisal brezplačno, ob katerem se je jezil nič manj ko on godrnjavi lekarnar in gledal preko nizko povezenih očali in klel nad zdravili, ko jih je tehtal in svetoval čisto prirodne pripomočke s krepkimi besedami, da je vzbudil ob vsej skrbi še smeh.

„No, kje, kje pa je?“ je vprašal zdravnik, ko je vstopil v Rožmanovo vežo in mu je prišla nasproti Rožmanka.

„V hiši, v čumnati,“ mu je povedala in odprla vrata v hišo.

„Ja, kaj, kaj pa je delal, saj je bil trden ko dren! Pa zboli, kakor bi bila bolezen za kratek čas! Hm!“ je bil skoraj hud na Rožmana.

„Nič ne vem, delo, delo, gospod! Kar vrglo ga je. Saj ni nikdar prej ničesar čutil,“ je Rožmanka moža kakor opravičevala.

„Bomo videli, bomo videli!“ je hitel.

„Dober dan, oča, dober dan! Bolni, bolni, kaj? No, bomo pogledali, pogledali!“

Rožman je odzdravil, a nič kaj prijazno in pogledal zdravnika.

„Ženske se koj ustrašijo,“ je rekel, „na, pa so poslale po vas. Nič nisem ukazal. Kar tihe so bile in so vas poklicale.“

„No, no, Rožman, kaj bi se jezili! Oderem vas ne, pravim, nič se ne bojte. Prav je napravila žena; slabo, slabo izgledate!“

„Svoj živ dan nisem potreboval zdravnika, pa bi šlo tudi se-daj, saj sem trden. Samo tu notri, tu notri...“ je pokazal na že-lodec.

„Bomo videli, kaj, bomo videli, kaj je!“

In zdravnik ga je preiskal. Ko je končal, je zmajal z glavo in trenutek gledal Rožmana, kot bi se čudil in še obenem premišljal, ali naj pove resnico.

„Oče, saj ste mož?“ je vprašal.

„Mislim, da,“ je odgovoril Rožman odločno, dasi ga je zdravnikovo vprašanje vznemirilo.

„Leta, oča, leta, pa prinesejo kar čez noč bolezen, ki ji ne moremo pomagati. Raka, raka imate. Take stvari vam napišem, da vam bodo malo lajšale bolečine. V bolnišnico bi morali, da bi vam izrezali, pa še je vprašanje, če ni prepozno. Do zime jo že še potegnete, več, pravim, pa težko. Tako je.“

Rožman je vdano prenesel obsodbo in, ko je odšel zdravnik in je prišla žena k postelji, jo je tolažil, da na padarje ni dati.

Rada bi mu verjela, a premočno je bil upadel v nekaj dneh.

„Kdo ne bi upadel,“ je rekel. „Počakaj, saj bo dobro, ko bom mogel spet kaj užiti!“

„Bog daj, da bi le bilo res in se obrnilo na boljše!“ je vzdihnila Rožmanka.

Pa je šel teden in še drugi je potekal in ni bilo v bolezni nikake spremembe. Rožman je hiral od dne do dne in nič več ni tolažil žene, tolažiti ga je začela ona in mu dajati upanje.

„Janez mora domov!“ je ponovila spet nekega dne, kakor že prej tolikokrat. „Same z Rozalo res ne moreva vsega opraviti. Žito bi bilo treba pripeljati iz kozelcev in ga omlatiti...“

„Klical ga ne bom, ker ga nisem podil. Sam ve, da je doma delo.“

Nič ni bilo več jeze v Rožmanovi besedi, le prikrita žalost je dihala iz nje, ki je pričala, da je oče v svoji bolezni mislil na sina in da mu je bilo težko, ko je videl, kako zaostaja delo. Slišal je, kako pri sosedih že pojo cepci, na njihovem podu je pa še vse tiho.

Mati je razumela besede prav, dasi se ž njimi ni podal. Tako mirno ji ni še odgovoril, vedno je bil trd in nepopustljiv, ko mu je omenila sina.

„K Mihovim stopim in povprašam, če pride kaj Ovrenc domov. Ž njim sta si dobra, pa ga že spravi s seboj. Če bo zvedel, kako je doma, bo vendar prišel.“

Oče je bil tih.

XVII. Ogenj ugaša.

Zaobljubljeni praznik svetega Roka na Dobravi — o to je žegnanje prve vrste! Domači župljani napolnijo praznično okrašeno cerkev in še pokopališče okoli nje, ki je kakor lepo gojen vrt, in pridejo po zaobljubi še Ovšišani in Kroparji in Kamničani in še iz tega in onega kraja; iz stolpa pritrkuje od ranega jutra in vabi in vabi, da mora človek na pot, če ga le držijo noge. Trikrat, štirikrat se napolni cerkev in potem se zgrinja množica skozi dolgo ulico stojnic, ob katerih imajo svoje veselje otroci in mladi svet, do Balantina, kjer čakajo v senci košatih hrušk dolge mize, da se ob njih znanci in prijatelji pogovore in pomodrujejo...

Sveti Rok je navadno deževen, a to pot, ko jo je mahal Rožmanov Janez kar peš z Jesenic, je bil tako lep, da si človek lepšega ne more misliti. V rano jutro je stopal Janez, in ko je prišel do Mošenj pred Brezjami in je zavil nizdol proti Globokemu in krenil čez savski most in se vzel skozi Mišače na Dobravo, je bil vesel, kakor je bilo veselo pritrkovanje, ki je zvenelo v sveži zrak kot prijazen prazniški pozdrav. Ko je prišel na Dobravo in šel preko polja proti cerkvi, se mu je kar samo nasmejalo srce, zavzeto od lepote, razgrnjene pred njim, ki jo je občudoval domačin in tujec in se je ni mogel naužiti. Venec gora od Sv. Jošta preko Jamnika, Jelovice v Triglavsko pogorje in onkraj Save od Golice, Stola in Begunjščice do Storžiča in Grintovca se je jasno vil in blestel v zelenju in v snegu, ki je bil prejšnjo noč zapadel po vrheh.

Janez je prišel k ovsiški maši. Cerkev je bila prenapolnjena. Obstal je na pragu in ni toliko gledal svetega Roka, kako razkazuje rane na nogi ne njegovega romarskega oblačila s palico in čutarico in tudi ne psička, ki mu je prinesel hlebček; iskal je med ženskim svetom Manice, a je ni izsledil.

„Pride k veliki maši!“ je pomislil.

Pa je tedaj prišla vsa zasopla in razgreta Rozala, ki ni utegnila prej, ker je morala doma vardevati in se je mogla še le zadnji trenutek napraviti in iti. Zato je mudila.

„Janez!“ jo je spreletelo, ko ga je zagledala. „Ali že ve kaj, kako je doma? Bog ve!“ je pomislila.

Ustavila se je ob njem in mu rekla:

„Janez, po maši pojdeva domov!“

„Ne pojdem,“ ji je odgovoril.

„Kako, da ne pojdeš, če pa so oče bolni in nič ne morejo!“

Janez jo je začudeno pogledal.

„Res, če ti pravim. Ali misliš, da bi ostali doma ta dan, če bi mogli na noge!“

Janez je verjel. Rozala mu je še rekla, naj jo počaka, in ko ji je pokimal, se je prerila skozi gnečo med ženski svet, si z belim robcem obrisala obraz, poveznila živo pisano ruto z glave za vrat, odprla mašne bukve in se zamaknila vanje. Zamaknila? Res je bila kakor zbrana, a od črk in besed v knjigi so uhajale misli k Janezu in na dom, kako ga bo sprejel oče, kaj mu poreče, ali se bosta poravnala in pozabila, kar je bilo med njima in je jezilo enega in drugega. Svetega Roka je prosila, da bi bilo vse dobro, in še za Rožmana, da bi se pozdravil.

Tudi Janez je mislil na dom. Ni se mogel uživet v misel, da bi bil oče res nevarno bolan, ko je bil, kakor da bi kljuboval svojim letom, in jih je nosil, da bi mu jih nihče ne prisodil čez petdeset. Samo da bi okrevaj, je želel, ker oglašati so se začeli očitki, in bolj ko se jih je skušal ubraniti in jih pregnati, bolj so se množili in mu je bilo, ko da so se zagnali sršeči sršeni vanj in brenčali: „Ti si kriv, ti si kriv!“

Sklonil je glavo.

„Če umrejo,“ ga je zazeblo. Kakor gora je leglo nanj in vse veselje, ki mu je prej plalo v srcu, je splahnelo in bridko mu je bilo, ko da ga je zabodel v srce oster trn...

Maša je minila. Janez se je vstopil pred cerkvijo med fante in čakal Rozale. Prišla so mimo dekleta — Manice ni bilo —, prišle žene in med zadnjimi Rozala. „Pomolila sem še pred svetim Rokom,“ je povedala Janezu, ki se ji je pridružil, in sta šla med stojnicami in se nista zmenila za kramarice, ki so z desne in leve ponujale svoje blago.

„Janez, ne boš nič sedel?“ so ga klicali izza miz znanci.

„Bi, pa moram domov, ko so oče bolni.“

„Ni nič bolje?“ so vprašali.

„Nič,“ je odgovarjala Rozala. „Ne vem, kako bo. Hudo jih drži!“

In se nista nič ustavila in sta šla in preHITEVALA gospodinje, ki se jim je mudilo domov.

„Ali ga pelješ?“ so spraševale Rozalo.

„Peljem, sveti Rok ga je prinesel,“ se je smejala.

„Le glej, da vam spet ne uide!“

Svignila sta mimo; Rozala ni vedela na šalo, ki je bodla, kaj odgovoriti, Janez pa tudi ni maral in jo je požrl. Tako sta prehitela vse in Rozala je pripovedovala o očetu in njegovi bolezni in

Janez jo je ves zamišljen poslušal. Ko sta šla čez spodnje dobravsko polje, se je odprl razgled na Češnjico tam onstran Lipnice in ponosni Rožmanov dom se je bel svetil sem čez, kakor bi vabil izgubljenega sina.

„Glej, Rozala, ali niso mati pred hišo?“

Rozala je pogledala in potrdila:

„So, seveda so. Čakajo te in gledajo, če že greš. Mihov Ovrenc je povedal, da prideš...“

Janezu se je storilo inako ob pogledu na mater, ki ga težko čaka, in je mislil, kaj, ko bi bila očetova ljubezen tako mehka. — „Mogoče pa je le,“ se mu je vzbudilo, „samo pod grčavo skorjoto se skriva. Saj te ni odrival, dobro je mislil, le ti si bil nepočakan, ko te je užgal in žgal oni ogenj in te še žge...“

Rozala je zamahnila z robcem proti Češnjici in še zaklicala:

„Gremo, gremo!“

Jasno je šel njen klic preko doline, mati ga je slišala in tudi pomahala z roko in hitro izginila v hišo.

„Ali si videl, kako so veseli! Očetu so šli pravit, da se vračaš...“

Tudi Janez je sklepal tako in upanje, da bo vse dobro in prav, se mu je vračalo v srce, ko sta zavila s polja nizdol za Špikom, ki je bližnjica do ceste in češnjiškega mostu. Preozka je bila steza in pregrda, da bi šla vštric. Rozala se je pognala in tekla in tudi Janez je skočil.

„Rozala, prve noge imaš še, da tečeš ko srna. Kaj se tako mudi?“ je zaslišal Janez pred seboj izza ovinka Potovkin glas.

„Mudi, mudi!“ ji je odvrnila Rozala in drvela naprej.

„Saj pridem še k deseti?“ je klicala Potovka za njo.

Rozala ji ni odgovorila, odgovoril ji je Janez, da bo prišla še prezgodaj.

„O,“ se je začudila, „aha, zato je bila Manica vesela! Pa mi ni nič povedala, da prideš. Seve, seve, sedaj pojde hitro! Kdo bi si mislil, da očeta tako vrže in ne bo več dolgo, kakor pravijo. Za pust, če ne prej, bosta že lahko svoja. O, saj, če bi vedela, da se tako napravi, ne bi en sam trenutek mislila na onega, kako mu je že ime — Petriča, Petriča! Čisto pozabila ga je, veš, ko se je pri vas zaobrnilo.“

„Janez!“ je poklicala Rozala že s ceste.

„Moram iti,“ je dejal Janez Potovski, ki je še gledala za njim in se smejala in mislila, kako ga je vzveselila.

Janez ni več hitel in ni bil vesel. Polagoma je stopal nizdol. Potovkina beseda ga je bolela ob misli, da čaka Manica očetovo smrt in, da bi ne mislila nanj, če bi ne upala, da pride lahko zdaj kmalu na Češnjico. Spričo tega mu je bilo težko in, ko je še pomislil na posojeni denar, ki ga je vezal, je občutil, kako ugaša oni pereči ogenj, katerega ni mogel pogasiti ne Petrič in ne Žabjak in ne trpljenje na Jesenicah.

Ko se je približal cesti in ugledal tam doli ob Lipnici mlin, ki je počival, se je nasmehnil.

„Čakaj, preizkusim te, Manica! Če bi bilo z očetom res hudo, kar Bog ne daj, bom prišel in rekel: „Prej so silili oče, naj čakam še pet let, zdaj bom pa sam od sebe. Ali ti je prav?“ Samo pogledal bi jo in bi vedel, pri čem sem. Izkazalo bi se, ali ji je za grunt in da pride pod streho, ali ji je res zame. Če ji je, bo vesela in potrpeča, kot sem trpel jaz za njo, če ji ni — zbogom!...“

S takim sklepom je prišel Janez na cesto in, ko ga je pobarala Rozala, kaj sta imela s Potovko, je samo zamahnil z roko, češ, nič posebnega, in krenila sta čez most in spela po senčnem kolovozu proti domu.

XVIII. Nov plamen.

Janez je stal skrušen pred očetom. Zgrozil se je, ko je ugledal vsega upadlega, le še senco onega, ki se je spodaj pod vasjo v sanencu ustavil, se zasmejal in hotel z bičevnikom nadenj.

„Oče, ali sem jaz kriv?“

Vprašal je očeta z glasom, ki je bila žalost v njem, obtožba, bridko spoznanje in kes.

„Nisi!“ je dahnil oče in v očeh mu je zablestelo. „Je že Bog tako hotel, da naju oba izšla — mene za oni svet, tebe za naš dom. Pameten bodi poslej!“

„Bom, oče, bom!“ je obljubil vdano ko otrok. „Ne pet let, deset let bom čakal, samo da bi ozdraveli...“

„Ne bom ozdravel in tudi ti ne boš čakal ne deset in ne pet let in ne pet mesecev.“

„Kako, kaj mislite, oče?“

Janez ni pričakoval take besede in je začudeno pogledal. V pogledu ni bilo veselja, kakršno bi bilo vžarelo pred letom.

„Mislim, da se moraš oženiti.“

Janez je molčal in še bolj gledal.

„Preden bi umrl, bi še rad videl, kako izbereš in katero pripelješ na Rožmanovino. Vsaka ni vredna.“

„Mlinar mi je posodil na doto,“ je Janez odkril, ko je videl, da je očetova volja resna.

„Vem in je že poravnano.“

„Res, oče?“ se je Janez znova začudil ter vzveselil in oče je bil vesel njegovega veselja, ker je videl, da mu je bilo, kakor bi vrgel težko breme s pleč.

„Res, a ne misli, da sem jaz poravnal. Svojo besedo sem držal, zdaj pa glej, kako plačaš!“

„Komu?“ je bil Janez radoveden.

„Komu? Ni daleč. Rozali. Ali ti ni povedala?“

„Ni!“ je dejal Janez zamišljeno in se ob tej kratki besedi spomnil Rozalinega velikonočnega pisma in njenega veselja, ko se je vrnil iz Ljubljane, in še žalosti, ko je znova odhajal...

„Tako, zdaj sem ti vse povedal in je vse poravnano. Zdaj pa pojdi in se zmenite, kaj boste jutri delali. Žito bo treba spraviti in ga omlatiti. Pri zadnjih smo letos.“

Oče se je obrnil s težavo in zaječal, Janez pa je stopil pred hišo in se pridružil materi in Rozali. Na klopi sta sedeli in ga čakali, govoreč o Dobravi in poslušajoč pritrkovanje, ki je še vedno polnilo solnčno ozračje in priklicalo tudi k njim žarek veselja in upanje, da zavlada v belem ponosnem domu spet mir in ljubezen...

Obe sta pogledali Janeza.

„Vse je dobro, mati, in poravnano, samo oženiti se moram. Oče želijo.“

Mati se je nasmehnila, Rozali pa se je vznemirilo srce in je bila tiho, ker v njeno veselje je kanilo kakor pelin.

„Rozala, ali bi me marala?“ je nenadoma vprašal Janez in jo prijel za roko.

„Janez!“ je zardela Rozala. „Ne norčuj se!“

„Nič se ne norčujem. Tako sem se odločil. Mati, ali je prav?“

Mati je vstala in se še smehljala in rekla:

„Prav je, Janez. Pojdimo k očetu!“

Rozali je bilo kakor v nebesih in jokala je od nepopisnega veselja, ko so stopili pred očeta...

* * *

Bilo je prvo nedeljo v septembru.

Stari župnik je prišel na prižnico in, ko je prebral oznanila, je oklical Rožmanovega Janeza in Rozalo enkrat za trikrat.

Ženice in dekleta so se spogledale in se čudile in, ko je župnik odšel s prižnice, je šlo šepetanje po cerkvi, ki je ugibalo, opravljalo in sumilo...

Po maši, cerkev se še ni dobro izpraznila, so stare ženice, ki so stale v klopeh, doživele še večje presenečenje: krstili so Maričinega otroka...

Kako je potovala lisica.

(Angleška narodna pravljica. Prevel: Jekl Josip.)

Lisica je brskala pri starem štoru in je našla čmrla. Vtaknila ga je v svoj nahrbtnik ter je šla na potovanje.

Ko je prišla do prve hiše, je vstopila in je rekla gospodinji: „Ali smem pustiti pri Vas moj nahrbtnik tačas ko grem k sleparjem?“

„Smeš“, ji odgovori gospodinja.

„Pazi pa, da ostane nahrbtnik dobro zavezan,“ je rekla lisica.

Komaj se je lisica odmaknila, že je kukala žena v nahrbtnik.

Čmrl je sfrčal ven in petelin ga je vjel ter ga požrl.

Čez nekaj časa se je lisica vrnila. Zabasala je svoj nahrbtnik ter videla, da je čmrl zbežal. Zato je vprašala ženo: „Kje je moj čmrl?“

Žena je odgovorila: „Ravnokar sem razvezala nahrbtnik.

Čmrl je zbežal in petelin ga je požrl.“

„Dobro, tedaj moram pa imeti petelina,“ pravi lisica.

Vjela je petelina, vtaknila ga v svoj nahrbtnik ter je odpotovala dalje.

Ko je prišla do prve hiše, je vstopila in je rekla gospodinji:

„Ali smem pustiti pri Vas moj nahrbtnik tačas ko grem k sleparjem?“

„Smeš,“ ji odgovori gospodinja.

„Pazi pa, da ostane nahrbtnik dobro zavezan,“ je rekla lisica.

Komaj pa se je lisica odmaknila, že je kukala žena v nahrbtnik. Petelin je sfrčal ven in prašič ga je vjel ter ga požrl.

Čez nekaj časa se je lisica vrnila. Zabasala je svoj nahrbtnik ter videla, da je petelin zbežal. Zato je vprašala ženo: „Kje je moj petelin?“

Žena je odgovorila: „Ravnokar sem razvezala nahrbtnik. Petelin je zbežal in prašič ga je požrl.“

„Dobro, tedaj moram pa imeti prašiča,“ pravi lisica.

Vjela je prašiča, vtaknila ga v svoj nahrbtnik ter je potovala dalje.

Ko je prišla do prve hiše, je vstopila in je rekla gospodinji: „Ali smem pustiti pri Vas moj nahrbtnik tačas ko grem k sleparjem?“

„Smeš,“ ji odgovori gospodinja.

„Pazi pa, da ostane nahrbtnik dobro zavezan,“ je rekla lisica.

Komaj pa se je lisica odmaknila, že je kukala žena v nahrbtnik. Prašič je skočil ven in vol ga je vjel ter ga požrl.

Čez nekaj časa se je lisica vrnila. Zabasala je svoj nahrbtnik ter videla, da je prašič zbežal. Zato je vprašala ženo: „Kje je moj prašič?“

Žena je odgovorila: „Ravnokar sem razvezala nahrbtnik. Prašič je skočil ven in vol ga je požrl.“

„Dobro, tedaj moram pa imeti vola,“ pravi lisica.

Vjela je vola, vtaknila ga v svoj nahrbtnik ter je potovala dalje.

Ko je prišla do prve hiše, je vstopila in je rekla gospodinji: „Ali smem pustiti pri Vas moj nahrbtnik tačas ko grem k sleparjem?“

„Smeš,“ ji odgovori gospodinja.

„Pazi pa, da ostane nahrbtnik dobro zavezan,“ je rekla lisica.

Komaj pa se je lisica odmaknila, že je kukala žena v nahrbtnik. Vol je zbežgal ven in mali sinček žene ga je pognal čez polje.

Čez nekaj časa se je lisica vrnila. Zabasala je svoj nahrbtnik ter videla, da je vol zbežal. Zato je vprašala ženo: „Kje je moj vol?“

Žena je odgovorila: „Ravnokar sem razvezala nahrbtnik. Vol je zbežgal ven in moj mali deček ga je pognal naprej gor čez polje.“

„Dobro, tedaj moram pa imeti malega dečka,“ pravi lisica.

Vjela je dečka, vtaknila ga v svoj nahrbtnik ter je potovala dalje.

Ko je prišla do prve hiše, je vstopila in je rekla gospodinji: „Ali smem pustiti pri Vas moj nahrbtnik tačas ko grem k sleparjem?“

„Smeš,“ ji odgovori gospodinja.

„Pazi pa, da ostane nahrbtnik dobro zavezan,“ je rekla lisica.

Žena je delala ravno potice. Njeni otroci so bili okrog nje ter so moledovali za potice.

„Mamica, dajte mi malo potice!“ je rekel eden.

„Mamica, dajte mi malo potice!“ je rekel drugi.

Tedaj je obvohal potice tudi mali deček, kateri je jokal in stokal v nahrbtniku. Ko je slišal, kako so prosili za potice drugi otroci, je rekel tudi on: „Mamica, dajte mi malo potice!“

Zena je razvezala nahrbtnik ter je vzela ven dečka, kateri se zdaj ni nič več jokal, temveč je jedel z drugimi otroci. V nahrbtnik pa je zavezala psa.

Čez nekaj časa se je lisica vrnila. Zabasala je svoj nahrbtnik ter videla, da je bil zavezan, kakor poprej. Zadela ga je na hrbet in je potovala daleč, daleč naprej v temne gozdove. Tam se je vsedla ter je razvezala nahrbtnik.

Če bi bil notri v nahrbtniku mali deček, tedaj bi se mu bilo godilo zelo slabo. Toda mali deček je bil pri dobri ženski in je jedel tam potice.

V nahrbtniku pa je bil pes. In ko je lisica nahrbtnik razvezala, je skočil ven pes ter je požrl lisico.

Trije medvedi.

(Angleška narodna pravljica. Prevel: Jekl Josip.)

ili so svojčas trije medvedi, kateri so živeli v lastni hiši tam notri v gozdu.

Prvi je bil majhen in droben medvešček, drugi je bil srednje velik medved, tretji pa je bil orjaški kosmatinec.

Imeli so tri lonce, za vsakega enega. Majhen lonček za malega medveščka, srednje velik lonec za srednjega medveda in velik lonec za orjaškega kosmatinca.

Imeli so tri stole. Majhen stolček za malega medveščka, srednje velik stol za srednjega medveda in velik stol za orjaškega kosmatinca.

Imeli so tri postelje, za vsakega eno. Malo posteljico za malega medveščka, srednje veliko posteljo za srednjega medveda in veliko posteljo za orjaškega kosmatinca.

Nekega jutra so imeli pripravljen za zajutrek močnik. Ker pa je bil močnik zelo vroč in so se medvedi bali, da si ne bi opekli jezičkov, so pustili stati lonce z močnikom na mizi in so šli na izprehod. Ravno tedaj pa je prišla do medvedje hiše neka stara ženica. Ta ženica ni bila olikana in ne poštena.

Najprej je kukala v hišo pri oknih. Potem je kukala skozi luknjico ključavnice. Ko pa se je prepričala, da ni nikogar doma, in da vrata niso zaklenjena (medvedje so namreč mislili, da je vsak

tako olikan in pošten, kakor so bili oni sami, zato vrat niso nič zaklenili), je šla kar noter v hišo.

V hiši je videla pripravljen zajutrek. Ako bi bila ženica olikana in poštena, bi se jedi ne dotaknila, temveč bi bila počakala, da bi bil prišel kedo domačih ter bi ga prosila za dovoljenje. Ker pa to ni bila, je začela kar jesti.

Najprej je pokusila močnik velikega kosmatinca. Bil je prevroč. Potem je pokusila sok srednjega medveda. Ta je bil premrz. Nato je poskusila sok malega medveščka. Ta ni bil prevroč in ne premrz. Zato je pojedla vsega.

Potem je stikala stara ženica po hiši.

Naletela je na tri stole. Najprej je sedla na stol orjaškega kosmatinca. Ta je bil pretrd. Potem je sedla na stol srednjega medveda. Ta je bil premehak. Nazadnje je sedla na stol malega medvedščka. Ta ni bil pretrd in ne premehak. Na tem stolu je zato sedela, in sicer dotlej, da ga je predrla, da je storilo: b u m ! ter se je zvalila stara ženica dol na tla.

Potem je šla gor po stopnjicah v spalnico. Tu se je vlegla najprej v posteljo orjaškega kosmatinca. Ta je bila pri zglavju previsoka. Potem se je vlegla v posteljo srednjega medveda. Ta je bila pri vznožju prenizka. Nazadnje se je vlegla v posteljo malega medveščka. Ta ni bila previsoka pri zglavju, ne pernizka pri vznožju. Bila je ravno prav. To je bilo stari ženici po volji. Zato si je potegnila odejo čez glavo in je sladko zaspala.

Tedaj pa so prišli domov medvedi.

Ker je pustila stara ženica žlico v loncu orjaškega kosmatinca, je zagodrnjal ta z debelim glasom:

„Nekdo je bil pri mojem močniku!“

Ko je pogledal na svoj zajuterk srednji medved, je rekel s svojim srednje debelim glasom:

„Nekdo je bil pri mojem močniku!“

Potem je pogledal mali medvešček v svoj lonček, kateri je bil popolnoma prazen in se je zadržal s svojim tankim glasom tako, kot bi zapiskal: „Nekdo je hodil pri mojem soku — ter mi je vsega pojedel!“

Ker je bil pojedena močnik malega medvedščka, so vedeli medvedi za gotovo, da je bil nekdo tukaj. Zato so začeli preiskavati po hiši. Ko je medved-orjak videl, da je bila blazina na njegovem stolu pomečkana, je zamrmral z debelim glasom:

„Nekdo je sedel na mojem stolu!“

Ker je zvekla stara ženica blazino srednjevelikega stola na tla, je rekel srednjeveliki medved s svojim srednjedebelem glasom:

„Nekdo je sedel na mojem stolu!“

In ko je mali medvedšček videl, da je bilo sedalo njegovega stola predrto, je rekel s svojim tankim glasom:

„Nekdo je sedel na mojem stolu in predrl sedalo!“

Potem so šli medvedi v spalnico gor po stopnicah.

Ker je potlačila stara ženica blazino, katera je bila na postelji orjaškega kosmatinca, je zamrmral ta s svojim debelim glasom:

„Nekdo je ležal v moji postelji!“

Ker je zmečkala stara ženica na postelji srednjevelikega medveda odejo, je rekel ta s svojim srednjedebelem glasom:

„Nekdo je ležal v moji postelji!“

In ko je prišel mali medvedšček do svoje male postelje, je videl, da odeja ni bila pomečkana in da blazina ni bila potlačena. Toda, kaj je zagledal na blazini? — Glavico stare ženice. Zadril se je s svojim tankim glasom kot bi zapiskal na piščal, tako, da je letelo skozi ušesa:

„Nekdo je ležal — in leži še zdaj v moji postelji!“

Ta ušesa predirajoči glas je prebudil tudi staro ženico. Skočila je pokonci. Ko je videla, kako so stali ob postelji vsi trije ob isti strani ter so bulili vanjo, je skočila na nasprotno stran postelje ven ter je tekla proti oknu. Dobro je bilo samo to, da so imeli medvedi navado, da so odprli zjutraj, ko so vstali, okna spalnice. Stara ženica je zato lahko skočila skozi okno. Ko pa je bila zunaj, je tekla, kot bi jo bil nesel veter.

Medvedi sicer niso izvedeli nikdar, kam je stara ženica izginila, kajti ni bilo več o njej ne duha, ne sluha. Bili pa so prepričani, da se je naučila olike in da je postala poštena.

Ovčica in prašiček zvitorepiček.

(Skandinavska ljudska pravljica. — Iz angleškega prevedel: Jekl J.)

Ovčica in prašiček zvitorepiček sta se napotila po svetu, da si poiščeta lastno domovje. Sklenila sta, da si postavita hišo in da bodeta živela skupno.

Ko sta potovala že dolgo po poljih in ravninah, skozi gozdove in sadne vrtove, sta naletela na zajčka skakljačka.

Zajec ju vpraša: „Kam pa gresta?“

„Greva, da si postaviva hišo,“ mu odvrneta ovčica in prašiček zvitorepiček.

„Ali smem iti z vama tudi jaz?“ ju vpraša zajec.

„Kaj pa znaš delati?“ ga vprašata ovčica in prašiček zvitorepiček.

Zajec se je popraskal malo za ušesi, potem pa je rekel: „Znam obrezavati z zobmi žeblje ter jih zabijati s šapo.“

„Dobro, pa pojdi z nama!“ sta mu rekla ovčica in prašiček zvitorepiček.

Ovčica, prašiček zvitorepiček in zajček skakljavček so potovali zdaj skupno dalje. Ko so hodili zopet dolgo in dolgo, so naleteli na gosko širokonožko.

Goska jih vpraša: „Kam pa greste?“

„Gremo, da si postavimo hišo,“ ji odvrnejo ovčica, prašiček zvitorepiček in zajček skakljavček.

„Ali smem iti z vami tudi jaz?“ jih vpraša goska.

„Kaj pa znaš delati?“ jo vprašajo ovčica, prašiček zvitorepiček in zajček skakljavček.

Goska je privzdignila svojo nožico pod peroti, potem pa je rekla: „Znam puliti s kljunom mah ter mašiti ž njim špranje.“

„Dobro, pa pojdi z nami!“ so ji rekli ovčica, prašiček zvitorepiček in zajček skakljavček.

Ovca, prašiček zvitorepiček, zajček skakljavček in goska širokonožka so potovali zdaj skupno dalje. Ko so hodili zopet dolgo in dolgo časa, so naleteli na petelinca kikirikinca.

Petelin jih vpraša: „Kam pa greste?“

„Gremo, da si postavimo hišo,“ mu odvrnejo ovčica, prašiček zvitorepiček, zajček skakljavček in goska širokonožka.

„Ali smem iti z vami tudi jaz?“ jih vpraša petelin.

„Kaj pa znaš delati?“ ga vprašajo oni štirje.

Petelin si je popravil najprej s kljunom perje, potem je stopical malo sem in tja, nato pa je rekel: „jaz pojem zjutraj na vse zgodaj ter budim iz spanja.“

„Dobro, pa pojdi z nami!“ so mu rekli ovčica, prašiček zvitorepiček, zajček skakljavček in goska širokonožka.

Ovca, prašiček zvitorepiček, zajček skakljavček, goska širokonožka in petelinček kikirikinček so potovali zdaj skupno dalje. Tu so začeli staviti hišo. Ovca je sekala drevje ter je vlačila vkup panje; prašiček je delal opeko ter je zidal ž njo; zajec je obrezoval

s svojimi ostrimi zobmi žeblje, s šapo pa jih je zabijal; goska je pulila mah ter je mašila s širokim kljunom špranje; petelin pa jih je budil zjutraj na vse zgodaj na delo.

Tako je bila hiša kmalu gotova in v nji so živeli vsi skupaj srečno in zadovoljno.

Leon Patik:

Vrbovo šibje danes in nekdaj.

Škodljivci vrbovih nasadov.

 Vrbovi nasadi so večkrat izpostavljeni napadom raznih škodljivih žuželk, izmed katerih je najbolj nevarna vrbova Mandelinka, ki se pojavlja v velikih množinah in objeda listje, kar povzroča nevarnost za nasad posebno glede letine. Mandelinka je 4—6 mm dolga žuželka, barve kovinaste. Spomladi zleže na spodnjo stran listja jajčka, nakar se v nekoliko dneh že pojavijo ličinke črne barve.

Vrbova Mandelinka se pojavlja večinoma na vrbi *Salix viminalis*, na *Salix amigdalina* pa prav redkokedaj. Za uničevanje te škodljivke se priporoča razna sredstva, vendar pa je najbolj učinkovito to, ako se nasad spomladi na 20—30 cm poplavi, vsled česar ličinke poginejo.

Poleg nešteto drugih škodljivcev poznamo tudi ovijalca vrbe (*Tortrix-Chlarana*). To je majhna svetlo zelena gosenica 10—15 mm dolga, ki ovije listje na vršičku vrbe s prav fino nitjo (kakor pajčevino), poveže in vršiček upogne. Ako razvijemo ta zvitek listja najdemo v sredini majhno gosenico, ki objeda najfinejše listje — srce.

Ker je gosenica vršiček vrbe z ovijanjem uničila, postane vrba (šiba) vejnata in radi tega tudi za uporabo manjvredna. Najbolj uspešno sredstvo za uničevanje je, da se zvitek listja na vršičku vrbe (šibe) nalahko stisne. Ako pa se ne prične z uničevanjem, se gosenice razmnože in napravijo na nasadu občutno škodo. Pričujoča slika nazorno prikazuje posamezne zvitke in posledice.

Vrbe križane.

Kakor pri poljedelstvu in vrtnarstvu, kjer se na razne načine pridobiva boljša semena, odnosno potom cepljenja izvrstno sadje, tako se tudi pri vrbogoji doseže plemenitejše vrste vrbja (šib), ako se dve vrste šibja križajo. Šibje od teh križancev se je izkazalo kot

prvovrstno ter znajo posebno izdelovalci košarskih predmetov isto posebno ceniti, dasiravno mnogi ne vedo od česa je odvisno, da se tako kakovost šibja pridobi.

Kakšne in koliko imamo križancev?

Do sedaj imamo 3 vrste prav dobrih križancev in to so: *Salix rubra*, *Salix americana* in *Salix hippodafolia*.

I. Vrba *Salix rubra* (rudeča) je nastala s križanjem vrbe konopnine in rakovice. Obe te vrste so dobre in je vsled križanja nastala tretja še plemenitejša vrsta. Ta vrsta šibja rada uspeva v peščeni ne ilovnati zemlji, ima trpežno, gladko, ne vejnato in enakomerno izrastlo šibje, tako da na nasadu ni prav dolgega in tudi ne prav kratkega šibja.

II. Vrba *Salix americana* (amerikanska), je križanka vrbe mandlovke in rakovice, ki uspeva posebno dobro v peščeni zemlji. V mokri ali vlažni zemlji daje prav slab material, ki se pri pletenju lomi, ker dobi prav debel strženj. V peščeni zemlji ima srednje močno dosti dolgo in kar je poglavitno, trpežno šibje. Ako se lupi je v soku čisto belo, kuhano ima lepo rudečkasto barvo. Lupi se prav lahko, ker ima dokaj debelo ličje. Ličje ima spodaj temnozeleno nekoliko razkavo, pri vrhu pa temnorudečo barvo. Ta vrsta je ena najboljših, ker odgovarja v vsakem oziru in je uporabna za vse košarske izdelke. Amerikanka se ne da gojiti v vsaki zemlji in je treba paziti pri nasadu ali odgovarja zemlja vsem pogojem za gojitev ali ne. Raste pa zelo lepo in izdatno.

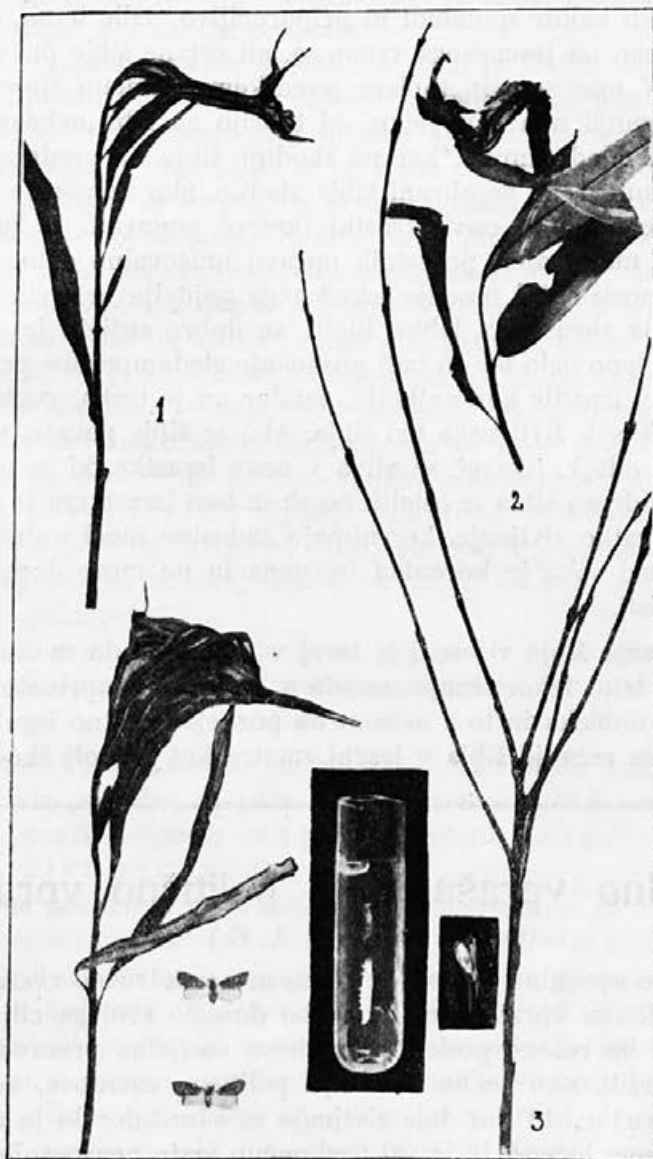
III. Vrba *hippodafolia* je križanka vrbe konopnine in mandlovke; šibje ima dolgo in trpežno. Ličje je svetlorudeče, listje ozko, dolgo in ob straneh zobčasto. Raste le v dobri zemlji, ki je pomešana s peskom. Tudi ta vrsta šibja je jako dobra in za nasad priporočljiva.

Da vrba povsod raste, je povsem točno; treba pa je malo več previdnosti, da niso posestniki naknadno razočarani. Za vsak nasad je treba predvsem ugotoviti kakovost zemlje, ki je merodajna pri določitvi vrste šibja, ki bo najbolj uspevalo. Neupoštevanje teh principov se zelo rado maščuje.

Voda na nasadu.

Nič ne škoduje vrbi tako, kakor preveč mokrote, posebno v zimskem času. Radi tega je potrebno, da se za nasad določeni travnik ali njivo itd. trenira (odvodni) in sicer z odprtimi globo-

kimi prekopi (jarki). Vrba ima rada le vlago in kjer je to mogoče naj se v suhem letu nasad primerno drži v vlagi. Priporočljivo je

1. Tipičen zvitek gosenice v juniju. 2. Zvitek gosenice v maju. 3. Razvejitev vrbe vsled poškodbe vršička (stanje v novembru).

vpustiti vodo v nasad spomladi približno do polovice maja, s čemur se mlado vrbovje ohrani pred uničenjem od mraza.

Dodatek o rezanju in ljupljenju šibja v jeseni.

Izkoriščanje nasada v jeseni, ko dobi šibje sok in se da prav lahko lupiti kakor spomladi ni priporočljivo, vzlic temu, da je veliko odvisno od jesenskega vremena, ali ostane šibje pri dobri kakovosti. V ugodnem in toplem jesenskem vremenu šibje oživi in bujno poganja mlade izrastke, ki tvorijo na šibi nekako krono, kakor pri mladi smreki, kar pa škoduje šibju na vrednosti. V napačni domnevi, da se ohrani šibje gladko, ako se poreže in olupi, predno se pojavijo novi izrastki (katere ponavadi že prvi mraz uniči), je marsikateri posestnik opravil uničevalno delo, ne da bi iz previdnosti slišal mnenje izkušenega gojitelja vrbovih nasadov. Šibje se da sicer prav lahko lupiti, se dobro suši in je večinoma tudi prav lepo belo ter so tudi poskušnje glede uporabe pri izdelavi predmetov izpadle kar najboljše, vendar pa je treba uvaževati dejstvo, da je sok življenska kri šibja. Ako se šibje poreže, se v soku ne ustavi odtok, temveč se vliva v nove izrastke, ki se ustvarjajo hitro po odrezu šibja iz ostalih očesc in tem izrastkom je določeno le prav kratko življenje, ker nimajo zadostne moči vzdržati dolgo zimo. Vsled soka je korenina izčrpana in ne more doprinesiti nikake koristi.

Rezanje šibja v jeseni je torej v veliko škodo za žetev v prihodnjem letu. Izkoriščanje nasada v jeseni ne doprinaša lastniku nikakega dobička in to z ozirom na poznejšo znatno izgubo. Vsled tega naj se rezanje šibja v jeseni smatra kot najbolj škodljivo.

Mazzini:

Socijalno vprašanje in politično vprašanje.

(Prevedel A. G.)

 sako socijalno gibanje je tesno in nerazdružno zvezano s političnim vprašanjem in ne bo doseglo svojega cilja, dokler ne bo rešeno poslednje. Nobena socijalna preuredba se ne more izvršiti, ako se ne ustvarijo politične ustanove, odgovarjajoče na čelu, ki jim daje življenje in silo: kdor bi jo skušal izvesti povsem ločeno, bi izzval neskončno vrsto neuspešnih in strašnih državljskih vojn. Na drugi strani pa ne more nobena politična revolucija priti do zakonitosti in ustaljenosti, ako ne spremeni socijalnega reda in ne uvede v narodno življenje dotlej razdedinjen razred državljanov; ako tega ne stori, ustvari neizbežno potrebo nove revolucije po nedolgem razdobju in vir neprestanih

državljskih sporov v tem razdobju. Ali socijalno vprašanje ima lastno, eminentno življenje, neodvisno od drugih tako, da čim se je enkrat pojavilo, ne more umreti, naj se zgodi karkoli v raznih manifestacijah narodnega življenja.

Vse mogoče upravne svoboščine, tudi če bi jih mogli — kar pa je izključeno — doseči z obstoječim redom, bi tega vprašanja ne mogle potisniti nazaj: tudi splošna volilna pravica (brez politične revolucije je utopiija, ki se ne more uresničiti) bi ne zadostovala, da ga uduši in bi postala orožje v rokah onih, ki ga pospešujejo. Samo to bi se moglo zgoditi, da bi jih to orožje spravilo na krivo pot: da bi postalo sredstvo krvavih meščanskih bojev v rokah prvega samozvanca z drzno energijo Špartakovo ali sredstvo trinostva proti vsem na korist prvega uzurpatorja, kakor v Franciji, sposobnega, da se širokousti z obljubami, ki jih ne more izpolniti. V Rusiji je socijalno gibanje dosti močnejše od političnega. In program internacionale same, od katerega se hoče danes odmikati, je dokaz, da če bi tudi ne bilo velikih političnih ali načelnih vprašanj, bi socijalno gibanje vzlic temu obstajalo, akoravno bi živelo nenaravno življenje, vtisnjeno bolj v meje zgolj materialnega vprašanja, in torej odprto na stežaj vsem prišepetavanjem strasti in pohlepnosti.

Politika — kakor jo je treba pojmovati — je posvetitev, ne vzrok kvišku stremečega delavskega gibanja.

• • •

Ljudstvo — to je naše načelo — načelo, na katerem mora temeljiti vsa politična zgradba. Ljudstvo: velika enota, ki objema vse stvari, skupnost vseh pravic, vseh sil, vseh polj; razsodnik, središče, živi zakon sveta.

Doba poedincev se je zaključila z Napoleonom in Lafayettom, ni več mogoče kraljestvo imen; mogoče je Lafayette preveč prodril v sedanjo dobo, da bi krasil njegov grob ljudski venec, ki ga je bil deležen za življenja. Danes se je prenesel kult od ljudi na načela in le v načelih je sila, ki more razgibati narode. Za imena je ljudstvo nemo in nobena revolucija se ne more odtegniti ljudstvu, ne da bi zgrešila svojega cilja. Ako niso vsi politični elementi, ki so v narodu upoštevanji in predstavljeni v izvršenem prevratu, bo poizkus zamrl v rokah onega, ki ga hoče izvršiti; danes je ljudski element stopil na površje; ljudstvo je dvignilo svojo zastavo.

Njegova zastava je zavihrala. Bili so časi, ko ni živelo ljudstvo lastnega, ampak tuje življenja. Bilo je element civilizacije, tedaj

revolucije, ali samo kot sredstvo, ki je čakalo, kdo ga bo uporabil; snov, v katero je genij dahnil svojo dušo. Ko je genij umrl, je padlo zopet v brezdelnost. Zatirane množice so drhtele včasih od vročice, ki je oznanjala potrebo izboljšanja, ali ta vročica se je izčrpavala v nemoči osamljenih uporov, ki jih ni vladal zmago ustvarjajoči razum.

* * *

Moč udruženja ne leži v številu elementov (članov), ki ga sestavljajo, ampak v homogenosti (enotnosti) teh elementov, v popolni slogi članov glede poti, ki jo je slediti, v gotovosti, da jih dan dejanja najde strnjene in sklenjene v falange (vrste), močne vsled vzajemnega zaupanja, tesno združene v edinstvu volje, krog skupnega prapora. Udruženja, ki sprejemajo heterogene (raznovodne) elemente in nimajo programa, se vzdrže navidezno složna za delo rušenja, morajo pa neizbežno v najkrajšem času postati nezmožna, da vodijo gibanje, izpodkopana od nesloge, ki je tem opasnejša, čimbolj zahtevajo časi edinstvo smotra in dela. Načelo obsega tudi metodo; drugače povedano: kakršen namen, takšna sredstva. Dokler bo ostal pravi in praktični smoter prevrata tajen in negotov, bo negotov tudi izbor sredstev, ki ga morejo pospešiti in utrditi. Prevrat bo napredoval, omahujoč na svojem potu in bo zato slab in brez vere. Zgodovina preteklosti to uči.

Kdorkoli, poedinec ali udruženje, se postavi na čelo narodnega preobrata, mora vedeti, za čim teži preobrat, ki ga je on povzročil. Kdorkoli se drzne pozvati narod k orožju, mu mora tudi povedati, zakaj. Kdorkoli podvzame delo prerobenja, mora imeti vero: če je nima, je povzročitelj zmed in nič drugega; začetnik anarhije, kateri ne more zapovedati.

KOTIČEK ZA DEKLETA.

Mano:

Naše premišljevanje za božič.

Zopet nam je pred durmi Božič, praznik, ki prinaša v sleherno hišo ljubezen, mir, občutek zadovoljnega sožitja z vsem, kar nas obdaja. — „In mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje“, so želeli v tisti blaženi noči angeli. Mi smo, mi hočemo biti dobre volje, pripravljeni na sprejem tistega miru, ki se spušča med nas v gloriji angelov, ki odseva od jaslic v kotu, od praznične bele mize, iz vsega urejenega doma.

Nam, ženskam, dekletom, nam je narava dala nežnost, dobrotljivost srca, da nas je usposobila z razumevajočim srcem lepšati in osrečevati življenje naših bližnjih, trositi v našem domu toplo ognjišče, prijetno središče, v katerem naj se zbira in dobro počuti vsa družina.

Vem, da nas je sram mehkode našega srca. Naše žuljave roke, vajene krepkih prijemov pri delu, naš jezik, ki je ubog na ljubeznivih besedah, niso vajeni izražati naše ljubezni v izbranih besedah. Toda imamo toplo srce in naša požrtvovalnost se kaže posredno v tisočerihih malenkostih, ki izhajajo iz naše dobrohotnosti in vplivajo na našo okolico. — Če podpira žena-gospodinja tri vogle pri hiši, to je, vzdržuje trdnost dóma, potem je dekle, odrastla hči tista, ki ustvarja lepoto dóma. Ali veste, kaj je lep dom, lep zunanje in notranje, lep za oko in stce?

Ali ste videle lepo belo hišico z ograjenim vrtičkom, urejenimi gredicami! Iz svetlih oken gleda nagelj in rožmarin in goreča ljubezen. Katerega popotnika oči ne obstanejo na tej lepi sliki in se mu prijazna misel ne pomudi pri dekletu, ki je to živo sliko ustvarilo? Ej, dekle, iz bele hišice, ljubiš cvetje — dobro ti je srcece! In če se na to ugotovitev oglasi iz hiše še vesela pesem, potem nas mora obiti gotovost, da je to dekle podzavestno, neopaženo, a vendar občuteno, svetel solnčni žarek za vso hišo. — Kakršna je zunanost, taka je tudi notranjost dóma. Tla čista, pometena, miza bela — morda celo pregrnjena z vezanim prtom in na sredi šopek; klopí, peč, pohištvo brez prahu, vsak predmet na svojem mestu, na oknih priprosti, a tudi vezeni zastori. Slike po stenah okusno razpodeljene — prijetno ti je, ko to objameš z enim pogledom. Prijetno je tebi, ki si tujec in si vstopil le mimogrede, kako prijetno je šele domačim, ki tu žive svoje življenje.

Saj se človek res včasih ne zaveda — v brigah in delu vsakdanjosti — da živi sredi umazanosti, sredi nereda, vendar mu čistoča in red ter prijazna lica okrog sebe dajo čutiti, da ima kljub svojemu „garanju“, kljub vsem nevoljam, vendarle pravico do te skromne lepote, te udobne urenjenosti, ki mu jo nudi njegov dom. Ali veste, drage moje, kako sejete ljubezen in lepoto iz svojega srca na one, ki žive z vami? O, ne pričakujte pohvale iz ust očeta ali bratov, ki večkrat s svojimi blatnimi škornji, s svojim kajenjem in svojo nerednostjo podirajo vašo dobro voljo — vaša ljubezen, vaš čut, za lepoto bo premagal te nevšečnosti in prepričane bodite, da je dobrohoten pogled, ki vas včasih mimogrede ošine iz očetovih oči, močen izraz zadovoljstva in njegovega ugodnega občutja v tem čistem in urejenem domu.

Seveda spada k temu domačemu redu tudi red v obleki, red v hrani. Glej: očetu uhaja komolec iz rokava, bratu se na kolenu reži luknja! — Zakaj bi pustila, da še drugi dan hodita taka okrog, s podzavestnim občutkom, da sta zanemarjena, da njiju obleka ni v redu! In ko lačna družina sede k mizi, pazi, da ne bo čakala dolgo! Saj veš, da se vesele jedi — skuhaj jim okusno, tečno hrano, glej, da jo večkrat izpreminjaš. Ljubezen gre skozi želodec. In ker si dobra in ljubiš snago, bo vse, kar prineseš na mizo, snažno in okusno.

Pa kaj bi toliko govorila! Tvoje srce, drago dekle, ti bo samo narekovalo tvoje obnašanje in tvoja dejanja. Ni v objemih in poljubih, ni v sladkih besedah tvoja ljubezen, ona je v tvoji dobri volji, v tvojih vedrih očeh, v tvojem smehu in tvoji pesmi, v tvojem ustvarjanju enostavne lepote.

Povrnimo se na Božič. V tistih dneh, ko bo počivalo delo, ko bo vsakdo zbran v sebi in bo domača hiša bolj kot kdaj zbirališče vse družine, smo me

dekleta poklicane, da ustvarimo v vseh res praznično razpoloženje. Posebno hvaležna bo ta naša naloga, če so v hiši otroci. Kaj za to, če se za tiste dni potročimo tudi me! Saj je tako lepo tisto delo okrog jaslic in veselo vzklikanje malih gledalcev nam bo lepo poplačalo našo udeležbo na tem otroškem opravilu. Izmislite, nabavite kaj novega za letošnje jaslice; naj bodo prav, prav lepe in četudi potrošite pri tem kak prihranjen dinarček! In seveda za take praznike mora biti vsa hiša še prav posebno snažna! Že par dni pred Božičem bomo čistile, stepale, ribale, pomivale, prale in likale — vse od vrha do tal. In nazadnje bomo zataknille za vse slike smrekovih vejic in postavile take šopke na mizo in na omare, da bo vse prav svečano. Vsa hiša mora kar dišati od snage. In potem bo dišala še od peke. Potice, poprtnjak in kaj drobnega za otroke, to mora biti. Poprtnjak spada v poglavje o narodnih šegah in navadah. Dekleta, naših starih, slovenskih običajev ne smemo opustiti! Spomnimo se vsega, kar je na Sveti večer pri nas v navadi in storimo vse, kakor so delale še naše babice. Prvo so jaslice — te so bile od davna, pridružilo se jim je kot novotarija božično drevesce. Nič ne de, če ga postavimo in nanj pritrđimo nekaj svečk, bo več veselja med otroci. Potem poprtnjak. Ta mora biti! Tam sredi mize leži, pod belim prtom, prav vse tri praznike: na Sveti večer, na Silvestrovo in na predvečer Sv. treh kraljev, ko ga gospodar razreže in da vsakemu članu družine po en kos. Celo živali v hlevu, svinjaku in v kurniku dobe svoj del. — Na vse tri svete večere naj se vrši blagoslovljenje hiše in vseh gospodarskih poslopij. Hišni oče nosi kadilo in hodi naprej, družina z blagoslovljeno vodo pa hodi in moli za njim. To je pobožen obred, ki ne smemo pustiti, da se zanemari.

Dolg je božični večer, ker čakamo na polnočnico. Me dekleta pa vemo in si domislamo sto načinov, da ga prijetno preživimo. Ali poznate vlivanje svinca?! V železni posodi raztopimo košček svinca in ga potem naglo stresemo v mrzlo vodo. Kar se je izoblikovalo v mrzli vodi iz svinca, pomeni za prihodnje leto usodo človeka, ki je „vill“. Izmislile in pripravile smo razne igre za ta večer. Joy, koliko jih je, kaj bi jih naštevale! Pazile bomo, da se veselje ne razvije v objestnost in razbrzdanost, ki se ne spodobi nikdar, kaj šele na Sveti večer. Tudi zapeli bomo. Spomnimo se vseh starih pesmi, ki smo jih včasih slišale in jih zapojmo. Saj so te preproste pesmice, v katerih časti naš narod Jezuščka, tako ljubke in prisrčne! Mnogo zabave nam nudijo uganke, šale in razne povesti, ki si jih za ta večer pripravimo cel koš. Uredile bomo vse tako, da bo lepo in kratkočasno in bomo v srcu prepričane, da so naši dragi srečni, ker smo me vse tako lepo pripravile. S polnočnico, ki se je pobožno udeleži vsa družina, je Sveti večer končan. Drugi dan, na Božič, se udeležimo svetih maš in smo potem cel dan doma. Na tako velik praznik se ne spodobi pohajati okrog, tega so se držali že naši dedje in ker smatramo, da je to prav, se tega držimo tudi me. Naše brate, ki bi se nam morda radi izmuznili, obdržimo doma s kako zanimivo igro ali povestjo.

Božičnemu dnevju sledi še cela vrsta praznikov, ki vsi hranijo množico narodnih navad. Ne izpustimo jih. Vršitev teh starih slovenskih navad bo pomnožilo svečanost praznikov. Me pa bomo ostale nezapažene posredovalke med pusto človeško vsakdanostjo in veselo pesmijo angeljsko: „Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!“

RAZNOTEROSTI.

UGANKE.

- Kdo pljuje samo ob nedelja in praznikih na zemljo?
(Kmet, ker drugače pljuje v dlan).
* * *
- Štirje bratje hodijo po svetu, pa nikoli drug drugega ne vidijo.
(Letni časi).
* * *
- Kdo more narediti most preko reke brez česarkoli?
(Zima).
* * *
- Kaj se vidi, a ne sliši?
(Megla).
* * *
- Katera voda je najširša in najplitvejša?
(Rosa).
* * *
- Z neba pade, pa se ne ubije.
(Sneg).
* * *
- Prileté ptice brez perja, padejo na drevo brez listja, prihití deček brez ust in
poje ptice brez perja. (Sneg-solnce).
* * *
- Rodi se visoko, leti ko sokol, namesti se ko car in kakor pes pogine vsekdar.
(Sneg).
* * *
- Kakšen je razloček med snegom in Veliko nočjo?
(Velika noč pade na nedeljo, sneg pa kadar je).

Čehoslovaški kmetški pokret v številkah. Znano je, da se je kmetški pokret v bratski čehoslovaški republiki po prevratu tako razmahnil kot v nobeni drugi državi. Kmetška stranka je najvplivnejša politična stranka v republiki in njena organizacija je mojstrsko izvedena. Seveda ne zanemarija kmetška stranka tiska, ker se predobro zaveda njegove važnosti. Interesantno je zasledovati razvoj tiska oziroma strankinega časopisja.

Od leta 1899. do 1906. je imela stranka edino en tednik „Obrana Zemědělců“, ki je bil naslednik lista „Selské Noviny“, izdanega od Alfonza Štastny.

Šele v aprilu 1906 je ustanovila stranka svoj dnevnik „Venkov“, sedanje največje strankino glasilo.

Leta 1914. je začela stranka izdajati drugi dnevnik „Lidový deník“, ki je bil namenjen najširšemu krogu kmetških čitalcev. Istega leta začne izhajati v Pragi tudi dnevnik „Večer“.

Po prevratu se je pa tisk še mnogo hitreje razvijal tako, da izdaja stranka danes 6 dnevnikov, 33 tednikov, 3 mesečnike in dve četrletno izhajajoče revije.

Za izdajo tako velikega števila časopisja je seveda potrebno tudi temu primerno število strokovno naobraženega osebja. Čehomoravsko tiskovno in založniško podjetje — tako se glasi naslov strankinega podjetja — zaposluje 87 urednikov in 483 stalnih sotrudnikov. Uprava in tiskarne imaj 271 uradnikov in 945 članov tehničnega osebja. Podjetje poseduje 13 tiskarn, 9 od njih je nameščenih v lastnih hišah.

Navedene številke govore jasno in razločno o moči kmetijskega pokreta v čehoslovaški republiki, kajti le res močan in zdrav pokret zamore ustvariti in zdržavati tak tisk.

D.

Strokovna knjižnica. Bali smo se, da naši prijatelji ne bodo razumeli pravega pomena, ki naj ga ima naša strokovna knjižnica. Naša bojazen se — hvala bogu — ni uresničila. Naleteli smo na vsestransko podporo in danes lahko s ponosom rečemo, da je strokovna knjižnica ustvarjena. Zavedamo se prav dobro, da je še daleč do popolnosti, toda dobre volje nam ne manjka.

Dobili smo v poklon tudi knjige iz bratske Čehoslovaške in od „Kmetijske matice“ ter se vsem darovalcem na tem mestu najpristrčneje zahvalujemo za njihovo naklonjenost.

Vse tiste, ki bi želeli kaka pojasnila v zadevi strokovne knjižnice, naj se obrnejo ustno ali pisмено na tov. Dolfa Šauer-ja, tajnika Zveze, ki vodi to knjižnico. Pripominjamo, da se je izposojevanje knjig že začelo.

Listnica uredništva.

S pričujočo številko zaključujemo peti letnik naše „Grude“. Ni lahko urejevati tak list, ki se mora boriti s tolikimi neprilikami kot ravno „Gruda“. Polagoma smo ustvarili lep krog sotrudnikov, ki so urednikom zvesto stali ob strani. Pristrčna jim hvala za njihovo delo in žal nama je, da jih ne moreva drugače, primernejše nagraditi za njihov trud. Upava pa, da nama bodo tudi v bodoče kljub temu pomagali, da ustvarimo tako „Grudo“, kot si jo mi vsi želimo. Vabimo pa v krog sotrudnikov tudi vse one, ki so stali dosedaj na strani in se niso aktivno udeleževali dela.

Urednika.

Poziv na naročbo!

S to številko zaključujemo V. letnik „Grude“. Le zdravi omladinski organizaciji se more posrečiti, da tako dobo let redno izdaja svoje glasilo in se mi iskreno veselimo tega dokaza o jačinji in globini gibanja kmetjskih fantov in deklet. Stremljenje naših vrst za cilji kmetjskega gibanja sploh in kmetjskega mladinskega gibanja posebej pa nam vliva trdno vero v bodočnost. To stremljenje bo dvignilo v bodočem petletju tudi „Grudo“ še na višjo stopnjo. Upamo torej, da bo VI. letnik, ki začne s prihodnjo številko, še bolj zadovoljil čitatelje kot letošnji. Vsi ste pozvani k sodelovanju, vsak od Vas naj podpre „Grudo“ s tem, da postane njen stalen naročnik. Naročnina ostane kot dosedaj Din 30 za cel letnik, kar je tako nizek znesek, da ga pač premore vsakdo. Za ta znesek dobite knjigo s približno 300 stranmi, v kateri bo zopet priobčena skozi cel letnik zanimiva kmetjska povest, ki bo sama vredna tega denarja. Razen tega bo v vsaki številki priobčena še po ena pesem, ena črtica, en strokovni in en kulturno politični članek o našem programu. Kotiček za dekleta bomo skušali čim bolj razširiti, organizacijski vestnik pa spopolniti.

Naročite se na „Grudo“!